

ھېشتنەۋەي بۆن و ب

رەنگە زۆرىسى ئافرىتان گەلبى لە بۆن و بەرامەكانيان بگەن، بەھۆى ئەۋەي بۆ ماۋىيەكى كەم دەمىنەت و دەپرات، ئەگەرچى ھەندىكىيان لە ماركە بەناروانگەكانىشەن، بەلام ھەر زوو نامىنەن، ئەۋەش گەرت بۆ ئەۋانە دروست دەكات كە شەيداي بۆن و بەرامەي خۇشەن، چەندىن ھەنگاۋىش ھەن كە يارمەتەت دەدەن بۆ ئەكەت بۆ ماۋىيەكى زىاتەر دەھىلەتەو. با بزائىن ئەو ھەنگاۋانە چىن:

گەنگە بزائىت بۆن و بەرامە لە كۆپى جەستەت دەدەيت، ۋەك ھەندى شۇيەن ھەن ھەر زوو بۆ ئەكە لە دەست دەدەن، ئەو شۇيەنەي پىۋىستە بۆنى لىي بەرئەت، ئەۋانەن: مل

ماكيانژ و جوانىي لىو و ددانەكانت

رەنگە بەلاتەۋە سەيرىيەت، كە پىۋەندىيەك لە نىۋان ماكيانژ و جوانىي ددانەكان ھەيىت، بەلام ئەۋە لەلەيەن پىسپۇرى جوانكارى (لىزا فرانكلين) روون كراۋتەۋە كە ئەو پىۋەندىيە تەۋاۋە كارىگەرىيان لەسەر يەكتەر ھەيە. لىزا دەلى: گەنگە پىستى روخسار بە گشتى و نەرمونىيانى لىو بەتايىبەتى پىارئۇرئەت و ھەمىشە ناسك دەرىكەۋىت، دۋاي ئەۋەي كرىمى تەر كەردنى لىج دەدەرت، ھەرۋەھا دەشتۋانرئەت لە رىنگەي ماكيانژۋە گۇرۋانكارى و كارىگەرى لەسەر لىو و ددانەكانىش بەدى بەرئەت. لىزا زىاتەر دەلى: رەنگەكانى ماكيانژ كارىگەرىيان لە سەر جوانىي لىو و ددانەكان ھەيە، بۆ نىۋەن: ناكەرت رەنگى ئەساس و سەرەكىي روخسار لە رەنگى سىپىتى ددانەكانت تۇختەر بىت، بەم جۇرە رەنگى ددانەكانت ون دەكەيت، ھەرۋەھا نايىت رەنگى لىو و روخسار لە يەكتەر نەيك بىت، چارەسەرىش دانانى سىبەرى رەنگىكە بۆ لىو، تا جىۋاۋزى لە نىۋانىندا دروست بەكات. ھەرۋەھا دەكرئەت ماكيانژەكەت پابەند بەكەيت بە (رەنگى سىبەرى چاۋ) تا جىۋاۋزىيەك لە گەل رەنگى لىو و ددان بەدى بەكات ۋەك رەنگەكانى: شىن، زىۋى، ئەرخەۋانى (سوۋرى كال)، لە كۆتايىشدا دەلى: بۆ ئەۋەي رەنگى سوۋراۋ نەكەۋىتتە سەر ددانەكان، دەكرئەت فالىن بەكاربەيتەت.

ھەرامە ئەسەر جەستەت

ۋ سىنىگ، پىشت سەرچۆك ۋ قاچ، پىشت گۈنچكە، ئەۋ شۇنئانە بۇن بۆ ماۋەيەكى زۇر دەپنلەنەۋە. ھەندىخ لە خانمان كاتىك بۇن لە خۇيان دەدەن، پاشان بە پەنچە پەرتى دەكەن، ئەۋەش ھەلەيە ۋ نايىت بۇن پەرت بىرەت. ھەۋلەبە بۇنۇكى بەھىز ھەلبۇرۇت ۋ جۇرۇكى باش يىت، باشترە شامپۇ ۋ موكەيەف ۋ كرىمەكانت بۇندار بىن، تا ئەۋانىش بۇنى خۇيان بە جەستەت بدەن، پۇستە پۇستە بە كرۇنى تەر كەردن تەر بىكەيت، ئىنجا بۇن لە خۇت بدەيت. گرنىگىشە شۇننى ھەلگەرتنى بۇنەكەت دۇور يىت لە گەرمى ۋ لە كەشىكى ناسابى ۋ سارد يىت، بەم چەشەنە بۇن ۋ بەرامەت زىاتر دەپنلەنەۋە.

رەنگى جەكەت گوزارشت لە خۇت دەكات

ئەگەرچى دەگۈرۇت جلوبەرگ گوزارشت لە كەساتى ۋ بىر كەردنەۋە ناكات، بەلام رەنگەكانى جەلباۋزىن ۋ كارىگەرىيان لەسەر خۇت ۋ كەسايەتتە ھەيە، بۇيە دەبىج ۋ رىيايانە رەنگى جەكەت ھەلبۇرۇت ۋ بىزايىت بۇ ج مەبەستىكە، لىرەۋە ئاشناى رەنگى جەكەت بە كە چۇن گوزارشت لىخ دەكەن:

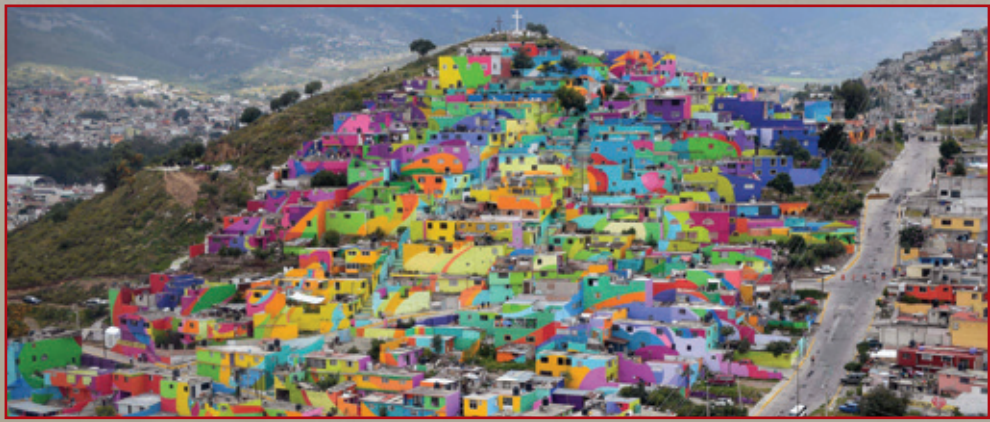
- رەنگى سورۇ: كەسىكى سەرنجراكىش ۋ خاۋن كەسايەتى بەھىزە ۋ متمانەى بە خۇى ھەيە.
- رەنگى شىن: كەسىكى سادە ۋ ناخ پاك ۋ ھەست ۋ دەرۋونى پاكە، گرنىگى بە خۇى ۋ كەسانى دىكە دەدات، بۇ ئافەتاتى راستگۇشە.
- رەنگى سەۋز: ئافەتاتى زىرەك، خاۋن بىرۇكەى جۋان لە شىكەردنەۋە ۋ ھەندىخ دلبىشى لەگەلە، ھەزىشى بە تەنبايە.
- رەنگى پەمەيى: كەسانى ھەست ۋ سۇز بەھىزىن، ھەزىان لە يارمەتيدانى كەسانى دىكە ھەيە، دۇورن لە دۇورۋوبى ۋ خۇشەۋىستىن.
- رەنگى ۋەنەۋەشەيى: كەسىكە ھەز بە ژيان دەكات، خۇاستى لەسەر كارى تازە ۋ تازەگەرىيە، دۇورە لە رۇتتىن ۋ كەسىكى ھەست بەرزە.
- رەنگى رەش: ئەگەرچى بە رەنگى پايە بەرزى مۇدەكان دادەشۇت، رەنگىكى سەرنجراكىشەۋ لەگەل ئەۋەشدا نىشانەى خەم ۋ بىزارىيە، يان ھەز بە دۇورى ۋ تەنبا بوۋنەۋە كەسانى پايەبەرز ۋ خاۋن ھىۋا ۋ ئاۋاتىن.
- رەنگى رەنگارۋەنگ: بۇ ئەۋانەيە كە ھەز بە خۇشى ۋ شادى ۋ نۇبۇنەۋە ۋ ژيانى تازە دەكەن، كەسانىكەن دەيانەۋىت سەرنجى ھەۋۋان رابكىشەن، خۇشيان سەرنجراكىشەن.

جوانترین و
سه‌یرترین
قوتابخانه‌ی
نه‌سپسواری

شیواز و دیزاینی
پیلاوی کون و تازه

جوولە دەكەن و ھەنگاۋ دەننېن، سەرمەستت دەكەن. مېژوۋى ئەو قوتابخانەيە بۇ (۴۶۰) سال لىمەوبەر دەگەپتەۋە، ھەمان شىۋازى كلاسكى كۆنى خۇشان نەگۈرپۈە. بارەگاي ئەو قوتابخانەيە دەكەۋىتتە شارى قىيەنناي ۋلاتى نەمسا، مېژوۋى ئەو قوتابخانەيە بۇ سالى (۱۵۷۲) دەگەپتەۋە، كە لەلايەن ئىمپراتورى نەمساۋى (چارلىزى پىنچەم) دامەزىنراۋە.

لە كوردستان يانەيەكى گەۋرەي ئەسپسوارى ھەيە، كە چەندىن راھىنەرۋ قوتابى و فىركارى ئەسپسوار لەخۇ دەگىرت، نەۋەك تەنيا ئەۋەي كوردستان، بەلكو سەراپاي قوتابخانە و فىرگەكانى ئەسپسوارى جىهان، ناگەن بە قوتابخانەي ئەسپسوارى ئىسپانیا، كە ئەۋەندە سەرنجراكىش و پىشكەۋتوۋە، جىگەي سەرنجى ھەموۋانەو كاتىك نىمايشىكى ئەو قوتابخانەيە دەينىت، كە ئەسپەكان لەگەل نۆتى مېوزىكە كلاسكىكە

شارە رەنگاۋرەنگەكانى جىهان

كراون، تا لە رۇژىشدا ۋەك شەۋەكەي سەرنجراكىش بن، ئەو شارانەش برىتىن لە: شارى رىۋدىجانىرپۇ لە ۋلاتى بەرازىل، شارى گوتابى لە كولۇمبىيا، كەنداۋى برۇسيدا لە ئىتالىا، شارى جودبۇر لە ۋلاتى ھىندىستان كە تەنيا رەنگى شىنە، شارى باشوكا لە ۋلاتى مەكسىك، زۇربەي مالەكان خۇيان رەنگى خانوۋەكانيان كروۋە، شارى بۇينىس ئايرىس لە ۋلاتى ئەرژەنتىن.

ئەگەرچى شەۋانە زۇربەي شارەكانى ۋلاتانى جىهان بە رووناكى و گلۇپ و ئىفىكت، رەنگاۋرەنگن و ھەمىشە جۋانتىرەن رەنگ دەبەخشن، بەلام لە رۇژدا پىچەۋانەي شەۋ كز و بى رووناكىن، بىرۋەكەي شارە رەنگاۋرەنگەكان لەۋە سەرىبەلدا، كە دىمەنى شار و شارۋچكەكان، بە رۇژىش رەنگاۋرەنگىيان پىۋە ديار يىت، بۇيە چەند شارىكى ۋلاتانى جىهان رەنگ

رۇمانى، چەندىن پىلاۋى سەردەمى كۆنىان دۇزىۋەتەۋە، كە ھەمان ئەۋ دىزىن و ستالىەي كۆمپانىي (ئەدىداس) ى ئەلمانىيە، تەننەت تەنيا لەۋ خەندەقەدا نىزىكەي (۷۰۰۰) شىۋازى پىلاۋ دۇزراۋەتەۋە، ئەۋ پىلاۋانەي دۇزراۋەتەۋە، ھەر تەنيا بۇ پىلاۋان نىن، بەلكو شىۋازى پىلاۋى نافرەتان و مندالانىش لەخۇ دەگىرت.

رەنگە ھەندى جار ئەۋ پىرسىيارەمان بە مېشكدا يىت، ناخۇ ئەۋ ھەمو دىزىن و شىۋازە جۇرواچۇردى پىلاۋەكان لە كۆپە ھاتوۋە و چۇن نامادە دەكرىن، دواجار ۋەلامىكى سەبرى ئەۋ پىرسىيارە لەلايەن توژەرانى مېژوۋىيى دراۋەتەۋە، لەۋەي كە زۇربەي دىزىننى پىلاۋەكان، بەتايىبەت پىلاۋى ۋەرزىشى و سچۇرتەكان، دەگەپتەۋە بۇ سەردەمى رۇمانەكان، كە تا ئىستا (۴۲۱) جۇر و شىۋازى پىلاۋى ئەۋ كاتە دۇزراۋەتەۋە، لە يەكىن لە لىكۆلپىنەۋەكان لە خەندەقى (بىفۇندۇلاندانى)

بۇ زانبارت

- گۆرۈنى رەنگى چاۋەكان Heterochromie :
گۆرۈنى رەنگى چاۋەكان بىر تىپىدە لە جىاۋزىسى نۆۋان رەنگەكانى چاۋ كە دەردەكەۋى لە بەشى رەشىئەنى چاۋدا - Iris. ئەم حالەتەش بە « Heterochromia Iridis » ناسراۋە، كە تىپىدا رەنگى چاۋەكان جىاۋزە و ھەر چاۋىك رەنگىكى ھەيە، ھەندى جارىش لە رەشىئەنى يەك چاۋدا رەنگەكە زىاتر كۆدەيىتەۋە بەمەش چاۋىكىيان رەنگەكە تۆختەر دەردەكەۋىت بەراۋرد بە چاۋى دوۋەم، ئەم رەنگگۆرۈنەش يان بەھۋى بۇماۋەيىسە، يان بەھۋى زىان پىكەۋەتن (رووداۋىك، نەخۇشىيەك...ھتد).

جىھانى گيانداران

پشیلە و لىكىچواندن بە بوئەۋەرى شەرانگىز و شەيتانى و مەترسىدار بەتايىتە رەنگرەشەكان، ھەزاران پشیلە بە زىندوۋىسى سۈۋتتەنران، ئەم كۆمەلكۆزىيە پشیلەكان بوۋە ھۆى زىادبوۋنى ژمارى جرح و مشكەكان بە جۆرۈك زىادبوۋن دەتۈۋت تەقىنەۋەيەك روۋىدا، جرح و مشكەكان بوۋنە ھۆكارۈكى گەۋرەى بلاۋبوۋنەۋە نەخۇشى تاعوون و كوشتى ژمارىيەكى زۆر لە خەلك. يەكەم پشیلە لە بۇشايدا پشیلەيەكى فەرنەسى بوۋ بەناۋى (Felicette) و ناۋزەندىش كرا بە (Astrocat) لە سالى ۱۹۶۳، بە مەبەستى لىكۆلىنەۋە نىردايە بۇشاى، نامرازى ئەلىكترونى بچوۋك لە مېشكىدا چىنرابوۋ كە شەپۇل و نامازە كارەبايىەكانى مېشكى بۇ زەۋى دەناردەۋە.

پشیلە _ پشیلەكان دەتۈۋن زىكەى ۱۰۰ دەنگى جۆراۋجۆر دروستبەكەن، لە كاتىكدا سەگەكان تەنبا ۱۰ دەنگى جۆراۋجۆر دروستدەكەن. سالانەش لە كىشۈرى ناسىا زىاتر لە چۈار مىليۇن پشیلە دەكرتە ژەمى خۋاردن، لە گەل ئەۋەى بە شىۋەيەكى بەربلاۋ باۋەر ۋايە كە مىسرىيە دىزىنەكان يەكەم گەل بوۋىن پشیلەكە بەكەنە مالى و لە گەل خۇيان تىكەلى بەكەن، ئەۋا لە راستىدا كۆتتىن پشیلەى ناسراۋ كە مالى كرايىت، دەگەرئەۋە بۇ زىاتر لە ۹۵۰۰ سال بەر لە ئىستا ئەۋىش لە گۆرۈكى كۇندا و لە دوورگەى دەرياي سىى ناۋەرپاستى ساپىرئس (قبرص) دۇزرايەۋە. ئەمەش بە زىكەى ۴۰۰۰ سال پىش مىسرىيەكان بوۋە. لە ماۋەى لىكۆلىنەۋە گەۋرەكانى ئىسپانىا لە سەدەى ۱۵يەم، پاپاي ھەشتەم (Innocent VIII)، فرمانىكى دەركرد دژى

پەند و ۋتە

- ئىزىست ھىنگۋاى، دەربارى قسەكردن و گوگرتن و بىدەنگى گوتۋىەتى: مرؤف دەتۈۋنئەت لەماۋەى (۲) سالدا فىرى قسەكردن بىت و ماۋەى (۲۵) سالىشى پىۋىستە تا بىتە گوگرتكى باش، ھەرۋەھا (۵۰) سالىش تا بىدەنگ بىت.

قرژان

كەسايەتتە بەھىزە و تۇش مەھىلە بە چەند قسە و ھەنگارى كەسانى دىكە لەكەدار بىت، متمانەت بە خۇت بىت، گرتەكانت بەرەو كۆتايى دەچن و بارى دەروۋىت نارامتر دەبىت. دلئەنگ مەبە و بارى دارايىشت باشتەر دەبىت.

جەك

بىرت لە ھەنگارى گەۋرە و كارى چاكە بەكەرەۋە، ناستى خۇت دامەبەزىنە و ھەمىشە بەرەو بەرزى بروانە. كەسبىك چاۋدزىت دەكات، خۇت بە شتى بچوۋك خەرىك مەكە، لەبەرئەۋەى بەخت لە گەلتە و خۇشى رووت تى دەكات، خەمەكانىشت كەم دەبىتەۋە.

گا

نەۋەى بىزارت دەكات، ئەم كۆمەلە كىشەو گرتەبە كە ماۋىيەكە تۈۋشت بوۋە. متمانەت بە خۇت بىت و ھەنگاۋ بۇ داھاتوۋت بىش و بىچ نۆمىند مەبە، چۈنكە بەم زوۋانە دەرفەتىكى باشت بۇ زىك دەكەۋىت، گەر تۈزىك خۇت ماندوۋ بەكەت، سەرگەتنت مسۆگەر دەبىت.

كاۋر

ھەمىشە كەسكى زىردەك و چاۋكرەۋەى، كەسانى دىكەش بۇ خۇت رادەكىشىت، دلئەبە لە كارەكانت، ئەم دەۋدلىء رارايىبەت ھىچ پىۋىستى بە پاكەنكردن نىبە و ئەم ترسەت لەخۇرايىبە، نامۆزگارى خىزانەكەت زۆر بۇت بەسۈۋد دەبىت.

ئەھدەك

ئەھدەك لەم مېشكە يېكە بە ھەنگار و كاربان لەسەر بگە، دلنباھە لەھە بە ئەنجامىكى چاك دەگەيت. ئەھدە مەۋىيە بىزارىت پشە ديارە، نارام بەھو ھەۋلىش مەدە راي خۇت بەسەر كەسانى دورويەرتدا بەسەپنى، چۈنكە لەوانەيە ئەمە زىانت پىن بگەپنى گەلىيە گازاندى ھاپۇرىكانت لەسەرت زياد پىن.

گۈزە

لەم مەۋىيە گۇرانكارى تەۋا بەسەر ژيانتا دىت و ئەھدەك چاۋرپىت دەگىد پىن دەگەيت. كەسىك لىت نىزك دەپتەۋە دەپتە سەرچارى خۇشى پۇت، بىيىنى كەسانىكى گىرنگ زۇر شتى چاكى لىدەكەۋتەۋو سۇدەمەند دەپت، ھەۋالى خۇشت پى دەگات لەبۋارى سۇزارىيەۋە. ئەم ھەلە باش بۇزۇۋە.

گىسك

بىر كىرەنەۋەت چوانە و پارىزگارى لە ھەنگارەكانت بگە، ئەھدەك پىۋىستە ئىستا لەسەرى بىرۇيت، ھەلەكانتە تا بە ئەنجامەكان بگەيت، كات و ساتى خۇت بە فىرۇ مەدە بەبىر كىرەنەۋە لەو زەرەو زىانانەي كەپىشت لىت كەۋتوۋن، چۈنكە تازە تاگەپتەۋە، ھەل بەد، بەخەۋەنەكانت دەگەيت.

كەۋان

لە ھەموو سال و شۇنەك كىشە و گىرنت ھەن، نايىت ۋەي خۇت بىرۇخىنىت و پىۋىستە بەرەدەۋام بىت لە ھەنگارەكانت، ئەھدەك كىشەيە و دىتە سەر رىگەت، ئەگەر زىرەكانە مامەلەي لەگەل بگەيت، بەم زىۋانە كۇتالى دىت خۇشى لە دەگات دەدات.

دوۋىشك

خەمى داھاتوۋت نەپىت و چارى تىشك بىخە سەر ژيانى ئىستات، ئەھدەك ھەتە پارىزگارى لى بگە و لە دەستى مەدە. ئەنجامى ئەم جومۇلەي داۋىت روۋن نىيە و پىۋىستە دوۋبارە ھەۋلى بۇ بەدبەتەۋە، چۈنكە ئەم كارە پىۋىستە بە بەدۋاچوۋن ھەيە.

شايدان

مەھىلە بە چەند گىرنتىكەۋە ھەموو ژيانت تىكچىت، كەسايەتت بەھىزە و پارىزگارى لە خۇت بگە، كەسىكى ژىر و كارامەي، بەۋە بەناۋىبانگىت كە نەپىتت لاي كەس نادركىنيت، بەلام ئەم جارە توۋشى بوۋىت و نەپىتت لاي كەسىك دركاند كە جىي باۋەپ نەبوۋ.

گۈنەگەنم

گىرنگى بە ژيانى خۇت بەدو مەھىلە نەركە گىرنگەكان لە دەستت بچن، ئەھدەك شايدەنى تۇيە دەپى بزانىت مەبەست چىيە و لىت تىبگات، ھەر چەندە ئەم كەسانەت لەبىر كىرەۋە كە تۇيان خۇشەۋى، بەلام دلنباھە ئەۋان تۇيان لەياد نەكەدوۋە. گىرنگى زىانت بەخۇشەۋىستانت بەد.

شىر

شايدەنى لەۋە زىانتى كە ئىستا پىن گەيشتوۋى، چۈنكە بىرۇكەي گەۋرە و جۋانت ھەيە، ئەھدەك مەۋىيەكە پۇت ماندوۋە، پىتدەگات و تۇش پىشۋازى لى بگە، لە كۇگىك، يان گىرەۋەنەۋەيەكى گىرنگ بەشدارى دەكەي كە دەپتە جىي گىرنگى پىدانىكى باشىرت، بىرۇ كانت سەنگى خۇي دەپت.

نوكتە

- جارنىكىان كور و كچىك خۇشەۋىستى يەكتر دەبن و دەچنە ژوان، لەناكاۋ باۋكى كچەكە بەرامبەريان دىت و كچەكە دەترسىت و بە كورەكە دەلى: چى بگەم و چى بلىم ئەۋە باۋكەم؟ كورەكەش دەلى ئەگەر باۋكت قسەي كىد، بلى ئەۋە براۋە!

۱- گۇرپانى رەنگى چاۋەكان، بۇماۋەيى:

دەشى داىك ياخۇد باۋك ھەلگىرى جىنىك بىت كە بەرپىسارە لەم رەنگ گۇرپانە، ھەرچەندە داىكەكە، يان باۋكەكە چاۋيان يەك رەنگە، بەلام كارىگەرى جىنەكە دەشى لەسەر ۋەچەيەكى دەرەكەۋىت، ئەم سىفەتە ھىچ زىاننىكى نىيە و كارىگەرى لەسەر تەندروستى چاۋەكان و بىنانى نىيە، كەسەكە چاۋنىكى شىن دەپت و چاۋنىكى رەش، يا چاۋنىكى سەۋز و چاۋنىكى شىن، يان رەنگى دىكە، ھەندى جار گۇرپانى رەنگەكە لە ناۋچەيەكى دىارىكاراۋى چاۋدا روودەدات نەك چاۋ بەگشتى، ھەندى جار رەنگى ناۋچەيەكى iris بە رەنگى دىكە دەرەكەۋى،

ئۆتۆمبىل بە پشت و شانەكانى رادەكىشىت

ھىز و بازوۋى ھەندى مەرۇف، ئەۋەندە لە رادەدەرە، كە دەپتە ھۇي سەرسامىي ھەموۋان، بەتايىت ئەۋانەي كارى ۋادەكەن لە بەرچاۋان و نمايشە ناۋازەكانيان جىگەي سەرنجى ھەموۋان دەبن، ئەھدەك دەپىنن كورە گەنجىكى ۋالاتى ھىندستانە و لە ۋىلايەتى (ماديا برادىش)ى ناۋەراستى ئەۋ ۋالاتىيە، ناۋى (ئەبەيشك شۇبى)يە، ناۋبانگى لە شارەكەدا دەر كىرەۋە لەۋەي بەھىزىرتىن كەسى ئەۋ ۋالاتىيە، تەمەنى (۱۸) سالە، كەچى جەستەي ۋەك پۇلا ۋايە، ۋاجار لە نمايشىكى سەپىدا تۋانى دوو ئۆتۆمبىلى (۱۰۰۰) كىلۇبى تەنىيا بە شان و پشتى رابكىشىت، بۇ مەۋداي (۲۷) مەتر بوۋە بەبى ۋەستان.

